

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 12.

Lørdagen den 24de Marts 1860.

4de Marg.

Indhold.

Nordenfjeldske Forholde. — Om Dvannerøden. — Gamle og nye Kjørner. — Damppløining. — Inden- og udenlandske Efterretninger.

Nordenfjeldske Forholde.

(Af Constant. Flood.)

I.

Guldalen.

(Eftning fra No. 11).

Af Myrer gives her kun ubetydelige Strækninger, men desto mere Evjer og Sletteland bevoftet med Dressøve langs Elvene. Hvor, paa enkelte Steder, disse Sidste ere ryddede, afgiver Slettelandet en meget frugtbar Ager og England.

Disse Dressøve ere forresten det eneste Brænde som tilhører Gaardene nede i Melhus. Temmelig betydelige Fisserier tilligge forresten de ved Elven liggende Brug. Ved at betragte Leinstranden og Melhus sammenlignelsesvis har jeg sat disse Bygder blandt de Første.

Nogen almindelig planmæssig Drift gives her dog ikke; nummerinddelte og opmaalte Eiendomme gives kun som yderst faa Undtagelser. Hestelibhæberi hersker her ligesom i Flaas og Hørrig. Mangel paa Kundskab og Beregning har ladet Hesten spille en Rolle foran Koen, for ikke at tale om Storbøndernes Lüksusheste, — om disse Folks ribberlige Passon for saute Gamper; det maa betragtes som et Arvestykke fra den store Fortids store Mænd. Men mindre Brug og mindre Formuende drive det samme Væsen.

Der gives Gaarde i Melhus, Flaas og Hørrig, der føder 10 a 12 Kjør og 3 a 4, undertiden flere Heste.

Jodret lægges da paa Væten mellem Koraas og Thronbjem ved Leiefjøring.

Der gives en Mængde af Folk, Gaardbrugere i de nævnte Sogne, for hvem Leiefjøring spiller en Hovedrolle; maatte for Flertallet af Brugerne i Hørrig og Flaas.

Noget bedre er det da vistnok i det Seneste i Melhus.

Hjemme paa Gaarden stettes da over med

Harven om Baaren og pløies til 3—4 Tommers Dybde om Høsten.

Denne Drift viser sig paa mangfoldige Steder, som man ffender om Sommeren paa en temmelig graa Torv og korte smaaafseede Halmstraa. Med Hensyn til dette Uvæsen stiller det sig nogenlunde bedre allerede i Støren. Misforholdet er ikke her længere saa stort som nedenfor; her gives heller ikke nogen Leiefjørsel. Brugene i Støren ere ligesom i Flaas og Hørrig almindeligvis mindre end i Melhus. Lidt Skovbrug, som drives fuldkommen planløst, tilligger i denne Bygd de fleste Gaarde. I Flaas og Hørrig, især oppe i Hørrig i den saakaldte „Tommerdal," er det samme Tilfældet og den samme planløse Hugt.

Ligeledes i Singasaas. Almindingerne og de til Gaardene hørende Skove hugges og drives paa Slump. De uhyre Skove i Singasaas som, engang gaves, findes ikke mere.

Ligesom antydet i Bygderne nedenfor spiller Leiefjørselen her en stor Rolle i Gaardbrugernes Bedrift; det er da her Kulløverance til Eideft Smeltehytte, som det gaar ud paa; en Kjørsel, som drives næsten uden Undtagelse af hele Singasaas. Velstand er heller ikke almindelig i dette Sogn.

Det er en Bygd, der ligger paa Overgangspunktet mellem Hovedsag Fædrift og Hovedsag Agerbrug.

Overst oppe i Bygden, hvor Fædriften fremtræder som fremherskende Næringsvei, er maatte Vilkaarene nogenlunde gode, nede i Bygden gives der derimod med faa Undtagelser kun meget tarvelige Forholde. Kulljøringen har ikke gjort nogen Gaardbruger til Velstandsmand. Agerbruget, som det drives i Singasaas, har vissefelig ogsaa sjelden ledet til denne Ende.

Singasaas har den elendigste Drift i Dalen; Envangsbrug paa Sandjord blandet med Stene af omtrent 2 Tommers Diameter — en uundværlig Bestanddel af Agerjorden, som Singasaasbyggen med den største Omhyggelighed udbreder over sin Ager for atter at sammenhøbes i Køser, naar det til Ager brugte Stykke endelig har faaet sin Bekomst og skal være Græs; næste Gang Stykket skal bruges til Ager bredes de da atter samvittighedsfuldt ud.

Udbredt Leilændingsforhold og megen Fattigdom hersker i Sognet.

Det eneste som Singsaasbyggen har drevet med nogenlunde Fordel er Potetavlning. Poteter har nemlig her, ligesom i Støren, været dyrket temmelig i det Store som Salgsprodukt. Trods den uheldige Maade hvorpaa Frugten behandles har dog den fortrinlig stiftede Sandjord givet gode Resultater.

Hermed er det dog nu forbi. Raadenheden i 1858 og 59 har ødelagt hele Aølningen. Paa de fleste Steder gives der ikke engang nogen Sæd.

Sel anderledes er Jordbrugerens Stilling i det ovenfor liggende og tilgrændsende Holtaalen. Holtaalingerne er jævne Velstandsfolk. Deres Hovednæring er Fødriften og Kornbruget indskrænket til Dyrkning af Byg. Holtaalen er næsten det eneste Sted i Dalen, hvor man træffer gode og mælkgeivende Kjør samt nogenlunde ordentligt Stel. Kvægracerne eller rettere Kvæget i Gulbdalen udmærker sig forøvrigt formelig ved sin Slethed.

Næsten overalt træffer man de uheldigste Eksemplarer af Kreaturer med grove Knokler, grove Horn og grovt stridt Haarlag. I Melhus sporer man heller ikke i denne Henseende synderlig Bedring. Opdræt og Paaføining af Kalve foregaar i Flæng uden noget Valg eller Hensyn til Aølingsdyrenes Godhed.

I særdeleshed er det Tyren som man som oftest sætter aldeles ud af Betragtning. 1—1½ Mars Tyre anvendes, selv af de mere Dplysle af Gaardbrugerne, som Aølingsdyr. Den Kunst, at forbedre en slet Race ved Omhu i Valget af de sammenparrede Dyr, er saagodtsom ubekjendt, eller maaste rettere sagt, ikke lagt nogen Vægt paa.

Med Heste er det en ganske anden Sag. Enhver Gulbdal har godt Die og godt „Vedt“ paa Heste. Holtaalingerne er i saa Henseende vistnok komne mindst vidt. Forholdet mellem Heste og Kjør er her almindeligvis som 1 til 10—15. Man træffer her langt mere Skjonsomhed og Die for den reelle Fordel. Fodringen af Kreaturerne besorges med Regelmæssighed og rigelig. Gjæring af Foder, navnlig Halmfoder, er meget almindelig, ligesom ogsaa Turnips og Poteter som Foder anvendes. Opdrættet af Kalve foregaar med temmelig Hensyn til Race og Egenstaber, ligesom ogsaa den rigelige Fodring i den unge Alder er antaget.

Lys og hensigtsmæssige Føhuse findes der næsten overalt, sædvanligvis forsynede med indmurede Kar og Varmeindretning. Maaste er dog dette noget som blot findes i de i det Seneste indrettede Høse.

Ved Siden af Høet, det gjærede og forpæde Foder, giver Holtaalingen endnu et Slags Foderstof til sine Kreaturer, nemlig Rensdyrmose. Folk deroppe paaftaa, at der spores Aftagen i Melken naar Mosen ophører ligesom Tilfældet er med Turnips.

Nogen synderlig stor Næring er der dog vistelig ikke i dette Foder, men maaste kan det bidrage noget til Madlysten og Fordøielsen.

Kreaturracen deroppe skal nok oprindeligt

skrive sig fra Sverige. Det er Kreaturer med temmelig høie Ben, fine Knokler og smukke om end ikke afrundede Former, fint Haarlag og næsten alle med smukke Hoveder.

Holtaalingen sætter ogsaa megen Pris paa sine Kreaturer. Man sporer her Noget, som man forresten slet ikke mærker noget andetsteds i Dalen, nemlig Kappelyst i at opvise de smukkeste Kreaturer.

Siden jeg taler om Holtaalingerne, kan jeg heller ikke undlade at omtale den Forsynlighed, som udmærker Sognet. Nede i Dalen træffer man sjelden en Mand, der har liggende Sæd fra Aar til andet for Tilfældet af et Aaar; det er Noget, som man derimod træffer overalt i Holtaalen. Kornburet er aldrig tomt saa nøie, at der jo findes Sæd i Behold for et muligt Misvæksaar; somoftest Madforn ogsaa. Under tiden, det kan ikke nægtes, gaar denne Forsynlighed over til Eibhaberi, hvor der f. Eks. hos en enkelt Mand findes hængende Aar til andet 15 til 20 saltede Grise og 40 til 50 spegede Faarekroppe; flere slige Steder gives der vistelig.

Holtaalens Husmandsklasse er indskrænket til 7 eller 8 Individier. Leilændingernes Antal er heller ikke stort.

Vi have sagt at Holtaalingerne udvise Skjonsomhed som Nøgttere; sammenlignelsesvis er det ogsaa saa. Dermed være det da ikke sagt, at de have naaet nogen høi Grad af landøkonomisk Kultur. Deres Jordbrugs Bestaaen ligger hovedsagelig i deres Markeslaat.

Brugerne hjemføre aarlig store Kvantiteter af Ho fra Hjeldsletter.

Lad denne Virksomhed ophøre, da vil Tilbagegangen ogsaa her spores hurtigt ligesom i Aalen. Holtaalingerne behandle nemlig sin Gjøbning paa en temmelig usparsom Maade til Overgjøbning af Eng. Det betydelige Tab, som Gjøbningen naturligvis herved lider vilde nok snart vise sig.

Alene en omhyggelig og tidsmæssig Behandling af den producerede Gjødsel formaar jo at sikre et Brugs Bestaaen. I hvorvel jeg slet ikke vil nægte, at Overgjøbningen paa det Sted, hvor den bliver anvendt, afgiver en frodig Eng, saa kan man dog ikke være blind for Sløseri, ved denne Fremgangsmaade, hvis absolute, nødvendige Folge er Eiendommens Tilbagegang se: Eiendommene i deres Helhed betragtet.

Uden at være saa gode Nøgttere eller at tilføre sin Jord saameget udenfra, drive Aalbyggerne det samme Stel.

Aalen, der ligger omtrent 1700 Fod over Havet, er den øverste og sidste af Bygderne i Dalen.

Aalens klimatiske Forholde staa langt under Holtaalens og Kornavlingen der er ialmindelighed ringe og mislig. Et udbredt Leilændingsforhold til Røraas Kobberværk gives i Sognet, og en Smeltehytte, der anlagdes i Begyndelsen af det

attende Aarhundrede efter Generalmajor de la Gardies Streiftog til Noraas.

Kjorsel af Malm og Kul til dette Bærk er bleven en Hovedbeskæftigelse for en stor Del, for ikke at sige alle Aalbyggerne.

Heraf forceret Besættelse og forholdsvis liden Besætning af Kjer; et Forhold, der gennem Aarrækker har formindsket Eiendommens Produktivitet og virkelige Bærdi, uden at have forringet Leilendingernes Byrde.

Imidlertid betragte Aaltingerne deres Kjorsel som nødvendig for deres Eksistens; nødvendig for at opdrive de Kontanter, som deres Forhold udkræve.

Dg det er virkelig saa, at Aalbyggerne udrede deres Skatter og Forpligtelser til Noraas Bærk Aar for Aand paa denne Maade; men det er en sorgelig Maade, en undertiden lang, dog lige sikker Vej til Ruin.

En bedrøvelig Maade den, at udrede Aar om Aand sine Forpligtelser paa sin Eiendoms Befrustning.

Er deres Eiendomme nu saa vanrøgtede, at der ikke gives Overtud nok til Forpligtelserne, saa var der dog vistnok ved de fleste Eiendomme Anledning til et Pantelaan, der kunde dække paa Forhaand en 3—4 Aars Forpligtelser, saa store ere de da ikke heller, og i Løbet af denne Tid kunde da en fornødig, passende Drift rette noget paa Sagen. Under nuværende Forholde er maasse ogsaa dette den eneste Maade, hvorpaa Aalbyggerne kunne komme ud af det Aag, som de selv have lagt paa sine Skuldre, og blive fri den Hemsko, der hviler paa deres Drift.

Om Dvanneroeden.

(Bearbejdet ved E. D.)

Denne Planteart henhører efter Linnés System til 5te Klasse's 2den Orden; til dem, der have fem Stovdragere og to Stovveie. Foruden dens norske Navne, som Dvanne, Dvanneroed, Glofte, Engelskjer, Engelturt og flere Andre, kaldes den ogsaa paa Dansk med Navnet Angelikfrø. Da Planten er indenlandsk, saa forjerner den af denne Grund saavel som dens anselige Udvores, som især dens gavnlige Egenstaber i økonomisk og medicinsk Henseende al Opmærksomhed. Planten henhører til de toaarige, og er temmelig stor og, hvad de fleste af dens Dele angaar, glat. Roden er meget tyk, stor, grenet og besat med mange Trevler; den er ringet og af brungraa Farve; frisk er den indvendig kjødet og temmelig fastig, giver, naar den skjæres itu, en gul Saft fra sig, der, naar den indtørker ligner Gummiharpirene i Udseende. Den tørkede Saft kan siden igjen opløses i stærk Spiritus og giver en gulagtig Farve. Rodens udvendige graabrune Farve skiller dog ofte over i den rød-gule; indvendig er den derimod hvid. Naar Ro-

den er tørket er den, som de fleste kjødfulde Rodder, af et svampagtigt Udseende. Hvad Plantens Stængel angaar, da er ogsaa denne temmelig tyk og saftig, udvendig furet, rødagtig sribet, opret, grenet, fra 2—2½ Aen høj, indvendig gul. Bladene ere glindsende grønne og glatte, Frøet er ovalt, fladtrykt, med tre paa den opphojede Side langs løbende, noget fremstaaende Striber. Kronbladene ere indadbojede, grønagtig gule.

Lugten af den hele Plante er stærk kryddret, næsten som efter Fennikel. Smagen er først sødagtig, stærkt kryddret, men bliver siden mere modbydelig, bitter, stærkt hebende, ja bidende paa Tungen; i Ganen og Svælget. Frøets Lugt og Smag er ligeledes kryddret og mere behagelig.

Planten vorer meget hyppigt her i Norge og findes især ved Abredder; den blomstrer i Juli Maaned. Tillige findes den paa Færøerne, Island og Gronland.

Hvad Planternes Egenstaber og Anvendelse angaar, da ere disse forskjellige. Almuemanden ved ret godt, at Roden smaaftaaret og hakket, sat paa Brændevin, giver dette en ei ubehagelig Bitterhed, og at dette saaledes tillavede spirituøse Middel ofte stoffer Lindring og Hjælp i Jordoelesbesværligheder, i Kolliker og slige Tilfælde. Tørket skal Planten og enhver af dens Dele kunne fordrive Mol og holde disse borte fra Klæderne, hvori de lægges; frisk og paa en særegen Maade tilberedt skal den unge Plante endog lade sig spise med Velbehag.

Forresten skal Planten og dens Dele, især de ved Roden, i medicinsk Henseende have mange styrkende, sødtdrivende, vandrivende, pirrende, irriterende og almindeligt styrkende Egenstaber. Saaledes anvender man især Roden som Tyagemiddel ved en svækket Jordotelse, som et Infus, d. v. s. en Paagyddning af kogende Vand, ved Slimsamlinger i Brystet, for at løsne disse, ved Kollik, ved Smitte, o. s. v. I det Hele taget kan det anvendes ved snigende Nervefebre, ved Brystlidelser, naar disse ere Folger af Forstjællelse og paafølgende Forstliminger, ved en svækket Jordotelse o. s. v. Som Pulver bruges den ikke meget, formedelst den skarpe, bidende Fornemmelse, dets Synkning vilde volde i Ganen og Svælget, dels og fordi man især onsker Plantens og Rodens egentlige virksomme Bestanddele, nemlig det krydderagtige Bitterstof, Angelikbalsom, den ætheriske Olie og det særegne Sæmel saameget muligt ublandede optagne i Legemet. Naar man derimod tager omtrent 2 Rod af den smaaftaarne og knuste Rod, paagyder den omtrent en Pægel kogende Vand, lader denne Blanding staa under luft Raag og jævnlig Omrystning en til to Timer; naar man derpaa affiler og gennem et Finklæde udryster Mæsken, bliver det tilbageblevne Fluidum spisekøvis anvendt, et passende Middel. Ogsaa med Vingeist kan Plantens og især Rodens virksomme Bestanddele let udtrækkes, og de paa Apothekerne forekommende Angelikadraaber, Angelikaspirtusser ere paa denne Maade tilberedede. I det bestjendte Lægemiddel electuarium

theriacum udgjør Angelikaroden en væsentlig Bestanddel.

Naar man vil gjøre sig ret Nytte af Plantens Rod, bør man opgrave den tidligt om Vaaeren, førend Maimaaned, hurtigt affylle og vaske den i koldt Vand og derpaa skjære Rodtrævlerne bort. Naar den nu er skaffet paa langs, skal den saa fort som muligt tørkes i Luften paa et træsfomt Sted. Oftere vendt og dreiet, forat den paa alle Kanter kan blive udsat for det friske Lufttræks Paavirkning, trækkes den omfider tørket paa Træde, og kan ogsaa saaledes meget godt borttages for at tørkes. Roden angribes let af Orm, hvorfor den oftere maa eftersees og bestænkes med Spiritus, og saaledes færdig til hvad Tid man vil bruge den.

Gamle og nye Kjørner.

(Af Weekly Tribune.)

Fremgangsmaaden ved Smørlavning er saa ligefrem, at man ikke kan forudsætte at nogen Jordbruger eller nogen Anden, som lever paa Landet, kan ganske mangle Kundskab om de Grundsætninger, hvorpaa den hviler. Imidlertid forsøge Opfindere bestandigt at gjøre Umuligheder, og Jordbrugere, som deres hele Liv igjennem have brugt Kjørnen hver Uge, ere saaledes ofte blevne narrede ved værdløse Patenter, som man antog indeholdt en eller anden vigtig videnskabelig Opdagelse, der paa en ufattelig Maade og saa godt som siebliffeligt gjør Melk til Smør.

Der foregaar ingen kemisk Forandring med Melken derved at den kjærnes. Smørret findes i Melken ligesaavel før som efter Kjørningen, men før Kjørningen indeslutes det i meget smaa runde Kugler eller Poser udbredte overalt i Melken — i saa bitte smaa Dele, at de ere umærkelige; Kjørningen aabner disse smaa Poser og samler Smørret i en Klump.

Alle Kjørner, patenterede og ikke-patenterede, befrier Smørret ved Bevægelse; Smaaposernes Rivning mod hinanden river dem sonder, hvor- efter Smørret løber sammen og stilles fra Melken.

Det er alene Bevægelse, som behøves for at stille Smørret fra Melken; men for at det skal blive godt, enten det straks eller senere skal bruges, maa man iagttage følgende Regler:

- 1) Melken eller Fløden maa være saa sød som muligt naar den kjærnes.
- 2) Kjørnen maa holdes fuldkommen ren ved omhyggelig at vaskes og skures efter at være brugt.
- 3) Melkens eller Flødens Varmegrad, naar Kjørningen begynder, maa aldrig være højere end $13\frac{1}{2}^{\circ}$ R., etheller lavere end $11\frac{1}{2}^{\circ}$ R.
- 4) Bevægelsen maa ikke være for voldsom.

Ved nu at benytte god Melk og ved at følge disse Regler er det umuligt at gjøre daarligt Smør; og den bedste Kjørning som kan blive

indrettet eller valgt er den, som bekvemst kan bruges i nøie Overensstemmelse med dem.

Naar Melken er for varm, saasom fra 14 til 21° R., saa stilles vel Smørret lettere fra Melken, men i en blød, oljeagtig Tilstand og vil bestandig komme i en saadan naar Veiret er varmt. Saabant Smør er daarligt og ei værdt at gjemme. Er Bevægelsen voldsom, om end Varmegraden er lavere, vil Udfaldet blive det samme.

Mange ere blevne narrede med Hensyn til Nytten af „Snarkjørner“ naar de kun have seet dem benyttede om Vinteren. Ved en mekanisk Opfindelse kan man vel af sød Melk, der har en Varmegrad af $19-21^{\circ}$ R. og som gives en voldsom Bevægelse, saa Smør i $1\frac{1}{2}$ til 3 Minutter; men dette er af det bløde, oljeagtige Slags. Skilt fra Melken og udsat for Kulden bliver det vel fast, og ser folgeligen da godt ud, og er sødagtigt og velsmagende; men i varmt Veir bliver det blødt og bliver meget snart harst og uden Værd.

Ved at vælge Kjørne maa man se paa:

- 1) At den let og bekvemt kan bruges. Derfor er maasse Sveivbevægelsen at foretrække for nogen anden.
- 2) At den let og bekvemt kan gjøres ren. Derfor maa Udskjæringer og andre slige uundvendige Tillæg forkastes. En Kjørne med skarpe Hjørner eller Indhulinger indvendig er aldeles forkastelig, da den lettere kan blive løst og er vanskelige at gjøre ren.
- 3) at Materiallet er det bedste, og at Sammensætningen er simpel og varig.

En Beskrivelse over Termometerkjørnen med dens Fordele og Mangler vil kunne hjælpe til at dømme i saa Henseende. Dette er en fastliggende Cylinderkjørne med en omdreieende Kjørnestang, som dreies ved en Sveiv. Cylindren, af Sinek eller et andet Metal, som indeholder Fløden, er omgivet af en Indklædning eller ydre Cylinder, der levner et lidet Rum mellem begge. Et Termometer, hvis Kugle kommer i Berørelse med Fløden, er fæstet til det Øverste af Kjørnen. Fløden hældes i den indre Cylinder, og dersom den er over eller under $13\frac{1}{2}^{\circ}$ R. varm, saa hældes forholdsvis koldt eller varmt Vand i Rummet mellem begge Cylindere, hvilket saaledes omgiver Fløden og synker eller hæver Varmegraden efter som man ønsker.

Teoretisk er dette en fuldkommen Kjørne, men praktisk er der nogle Indvendinger mod den, nemlig, den er sammenlignelsesvis bekvem og brydsom at gjøre ren udvendig. Desuden hæfter Smørret ved en Metalkjørne og kan ei blive taget fra ganske uden ved at anvende varmt Vand efter at have strøpet af hvad man derved kan faa bort. Dette er ubehageligt for en Melkekone, som har været vant til Trækjørne, hvortil Smørret ikke fæster sig.

Med disse Mangler og med den Fordel, under alle Omstændigheder let at kunne faa den rette Varmegrad, er det vanskeligt at afgjøre om den er bedre eller flattere end simple sammen-

fatte Træksjærner; men naar man veed hvad der fordrer af en god Kjerne, saa maa Kjoberen selv vide at vælge mellem dem.

Kundskab om de nævnte Kjendsgjærninger skulde altsaa være nok til at overbevise Opfindere om, at det er umuligt at gjøre nogen væsentlig Forbedring ved Kjærner; men at man virkelig kan slippe den kjedelige Forreining af Kjerne, ved en eller anden kemisk Opfindelse, hvorved Smørposerne kan aabnes eller opløses uden Bevægelse, er ikke alene muligt, men ogsaa sandsynligt. Vil vore praktiske Kemikere henvende sin Opmærksomhed herpaa?

Damppløining.

(Af New York Tribune.)

Uvisernes Skryt om nye Opfindelser kan være underholdende for Publikum; men mange Personer erklære dog at de ikke har fundet dem at være fordelagtige eller at de ialfald ikke have fundet dem fordelagtige for deres eget Bedkommende. Virkelige, anvendelige Forbedringer ved arbejdsbesparende Maskiner ere forholdsvis kun faa og der forløber en længere Tid mellem dem; imidlertid vil ethvert Forsøg i den rigtige Retning, hvormeget det end kan synes at have været uheldigt, dog utvivlsomt lede til det forønskede Maal, og dersom Pressen, naar den beretter om nye Opfindelser, kun vilde anføre Kjendsgjærninger om dem eller, dersom det behøves, anbefale dem for hvad de ere eller for hvad de virkelig udrette, og ikke for hvad man formoder at de ville blive eller for hvad man antager at de kunne komme til at udrette, saa vilde den opfindsomme Læser blive oplyst og bedre sat istand til at forbedre og fuldkommengjøre Opfindelsen; medens foretagssomme Forretningsmænd — hvilke, et ulig Andre — paavirkes mere eller mindre af Pressen, vilde spare megen Tid og mange Penge, som nu anvendes paa at løbe efter unyttige Ting.

Damppløining, som have været udsillede af vigtige Høst ved de forskjellige Landbrugsmøder, og paa andre Steder, ere fuldkommen lykkets — det er: de have virkelig pløiet flere Maal Jord og nogle have pløiet den godt, og have saaledes bevist, hvad enhver vidste før eller burde have vidst, at en tilstrækkelig Mængde Damp under et Tryk af 150 Pund paa Tommen, kan ligesaalet overvinde den Modstand, som Ploge have havt at overvinde, som den Modstand den forhen har været anvendt til at overvinde. Men disse Ploge ere ikke alene lykkets med Hensyn til hvad de bevise, men de ville ogsaa blive Beibrydere for hvad de ingenlunde have bevist og, hvad nogle mene, at de aldrig vil kunne bevise, nemlig, at der kan blive indført en besparende, anvendelig Hverdagsploining, fordelagtig for Landmænd. Uagtet det sandsynligvis kun er Opfinderne, som endnu kjende deres virkelige Arbejds-

evne, saa ere de visstnok, hvor lidet end denne maatte være, Forløbere for en kraftig og arbejdsbesparende Maskine, ligesom det heldige Udfald af at anvende Dampen paa et lidet Fartoi paa en Indsø mellem Skotlands Fjelde ledebe til den af Fulton og hans Efterfølgere forbedrede Dampbaad.

Hadde Niagara eller Great Eastern været den første Model for en Dampbaad, da kunde vi med nogen Grund have ventet, at den først arbejdende Damppløg skulde have været fuldkommen; men ifølge den Kjendsgjærning, at 1800 Aar gif hen, efterat Dampmaskinen var opfundet, for dens Indreining var saadan, at den kunde lægge for Dagen sin Nytte; og da Historien om alle store Opfindelser viser, at deres Anvendelighed er man først kommen til efter længere Tid og ved Hjælp af mangt opfindsomt Talent, saa kunne vi ikke vente, at en Damppløg skulde findes uden ved efterhaanden at stride frem paa Opfindelsens og Forbedringens Vej. Altsaa, naar man antager, at Faulkes og Andres Ploge ere stikkede til at forbedres, er det bedre at undersøge dem med Hensyn til Maaden, hvorpaa Kraften bliver anvendt til Arbejdet, end at undersøge selve Arbejdet, hvorved de kun vælte Jorden af Juren ved en Vælteffel ligesom en sædvanlig Pløg.

For omtrent tyve Aar siden gjorde man i England mange Forsøg med at anvende Dampkraft til Bøgne paa sædvanlige Vele, og den største Banfælsighed man traf paa, var Kjedens og Maskinens store Vægt og Masse i Forbindelse med den bestandige Fare for Sprængning. Da dette var uoverkommeligt paa den Tid, opgav man Forsøgene videre end det for en Del heldige Udfald med at faa Dampvognen paa Jernbanerne. Saalænge som Opfinderne antage det fornødent, at overføre Maskinens Kraft paa Plogene ved at den trækker disse, saa er det bedre jo større Maskinens Vægt er; men at sætte i Bevægelse og overvinde en Modstand af fra 12 til 20 Tons Vægt (240—400 Centner) ved at rulle over blød Grund eller ujævn Græsmark for at omrode Marken i nogle Jobs Brede er vistnok en ikke-besparende og tvivlsom Plan og vil sandsynligvis lede til følgende Resultater:

- 1) Indreiningen af en Maskine og Kjedel, som kan blive let, sammentrængt og stiffer, og hvorved en stor Kraft hellere frembringes ved Hastighed end ved Masse.
- 2) Efterat Vægten af den Maskine, som skal bevæge, er formindsket saa vidt som muligt, vil den tilbørlig blive hævet og ligeledes blive anvendt til at smuldre Jorden, istedetfor at man, for at frembringe Trækraft, forvolder en overflødig og unødvendig Modstand.
- 3) For at opfylde den anden Fordring og paa samme Tid tilberede Grunden paa bedste Maade, maa en dreierende Smuldrer blive sat istedetfor den gamle, langsomme Væltepløg. Disse Spader, Grey eller Smuldrere, af hvilkensomhelst Skikkelse, maatte have en meget hurtig og folgelig dreierende

Bevægelse og kun tage lidet Hold i Jorden, saa at de efterlade Delene fine og udsatte for Luftens og Gødningens Paavirkning. Paa gammel Grund maatte dette kunne blive gjort med omtrent samme Kraft, som den almindelige Plog nu behøver for kun halvt at gjøre det. Naar Nyland skal brydes, vil der sandsynlig ikke findes nogen bedre Maade end at vende Græstovren og give Naturen Tid til at løsne og opløse Rodderne.

I n d l a n d e t.

Christiania. Hs. Maj. har under 25de f. M. sanktioneret følgende Lov, indeholdende Tillæg til Lov om Kirker og Kirkegaarde af 24de Sept. 1851: Naar Bestemmelserne i Lov angaaende Kirker og Kirkegaarde af 24de Sept. 1851 § 2 medføre, at en Kirke maa indrettes til over 7000 Pladse, kan Kongen efter Omstændighederne tillade, at det overskydende Antal Pladse ved Bestemmelsen af Kirkens Størrelse i det Hele eller for en Del sættes ud af Betragtning.

I Storthingets Møde den 12te Marts bevilgedes blandt Andet: Til Undersøgelser angaaende de lavere Folketlassers Forholde, 1300 Ekd. Til Indskrænkning af Fantevæsenet 2000 Ekd. Til Fattigudgifter ved trængende Evenesker 1000 Ekd. Til Skydsudgifter i Fattigvæsenets Anliggende 230 Ekd. Under Forudsætning af, at den i Christiania stiftede „Forening for Blinde“ opretter en Undervisningsanstalt for Blinde efter en af Kongen approberet Plan, bevilges som Bidrag til en saadan Anstalt 364 Ekd. Som Bidrag til Kommuner til Anslag af Distriktsfængsler 20,000 Ekd.

— Ansøgningen fra Arne Kulterstad om Udsættelse med Exkultionen er affaaet. Denne vil, efter hvad der antages, finde Sted i Midten af April Maaned.

Ringeriges Ugeblad meddeler: Lagtet vi paa Grund af Omstændighederne havde foresat os ikke i videre Kredt at udbrede den altfor sorgelige og skrækkelige Begivenhed, der for et Par Ugers Tid siden fandt Sted her, se vi os forpligtet dertil, da Rufferns Amtsstidende nu har en privat Meddelelse, der tiltrænger Berigtigelse. Vor Postexpeditors Kone blev nemlig rammet i høire Tinding af en Kugle, ved dærs lille Søns Uagtsomhed, udfaldt af et gammelt Pistolvaaben, tilhørende Postvæsenet. Man tvivlede om hendes Liv, men med Glæde kunne vi nu meddele, til Bevilgelse for Hr. Postexpeditorens Familie, Venner og Bekendte, at hun skal være uden Fare og daglig bedres. Pistolvaabenet har rimeligvis ligget ladt i flere Aar uden senere at være affaldt, og aldrig kunde, efter vor Mening, Postvæsenet overlade Vaabnene uden til de fast ansatte Postførere, da Uvorenheden er stor og mangen sorgelig Begivenhed kan finde Sted, hvorpaa vi nu her have et altfor advarende Exempel.

Etten, den 14de Marts. Mange her i Egnen lide vist allerede under Fodermangel, og det er at betrykte, at denne vil blive mere almindelig, men

godt Hø er dog endnu at faa kjøbt for 4 Ekd. pr. Etkybd, saa det er langt værre paa mange andre Steder.

Fra **Kragers** skrives den 12te Marts: Den langvarlige og strenge Vinter har bevirket, at man fra alle Kanter hører Tale om Fodermangel, hvorfor Mange ere trængne til at slagte sine Kreaturer, for ei at se dem falte ihjel, thi det har endnu lange Udsigter med at Vaaren saasnaart vil indfinde sig og atter bringe Kreaturerne Føde. Hø er her i Nærheden ved en Auktion betalt med 7 Ekd. pr. Etkybd. og Halv med 4 Ekd., saa at Vandmandens Udsigter ere temmelig mørke. — Vedmangel viser sig ogsaa i stor Grad i denne Vinter. — Poteter have her naaet den enorme Pris af 2 Ekd. pr. Tønde, ligesom Rug ogsaa er i høi Pris, nemlig 4 Ekd. 2 $\frac{1}{2}$ pr. Tønde, og Beholdningen af samme skal drøden ei være stor her i Byen.

Arendal, den 10de Marts. Fodermangelen er nu ogsaa her temmelig følelig. Efter Forlydende skal der være betalt 6 a 6 $\frac{1}{2}$ Ekd. pr. Etkybd. af Hø; imidlertid er der Grund til at haabe, at en Synken i Prisen snart vil indtræde, da her i denne Tid skal være ventende flere Ladninger fra Udlandet. At man paa andre Steder ikke er skillet bedre end hos os sees af Grimstads Adressetidende, der fortæller, „at en Mand i Gide Sogn skal have forlangt 10 Ekd. for et Etkybd. Hø, ligesom at flere, som have Hø, ikke vil sælge, forinden de kunne opnaa denne Pris. Paa Auktioner skal ved Tilslaget være givet indtil 8 Ekd. pr. Etkybd. af Hø.“

U d l a n d e t.

Sverige. Ekonomistiftet havde i Anledning af de fremsatte Motioner i Unionsspørgsmaalet indstillet Følgende: 1) I Anledning af Grev Anckarswärds Motion: Ufføttet maa tiltraade, at Rigets Stænder i underdanigst Skrivelse anholde hos Hs. Maj. om, at det maa behage Hs. Maj. ved en af norske og svenske Mand sammensat Kommitte, eller paa anden Maade, som Hs. Maj. maatte anse hensigtsmæssigere, at lade iværksætte en Revision af Bestemmelserne for Foreningen mellem Sverige og Norge og forfatte Forslag til en ny fuldstændig Foreningsakt, samt derefter for Rigets Stænder og Norges Storthing at fremsætte naadigst Propostion med Forslag til fuldstændig Ordning af Foreningsforholdene mellem begge Riger. 2) At Hr. Ribbings Motion om Trykning af den forrige saakaldte Unionskommittes Betænkning ikke for Diebliffet bør give Anledning til noget Skridt fra Rigets Stænders Side. 3) I Anledning af Hr. Dalmans Motion: At Rigets Stænder maa hos Hs. Maj. i Underdanighed anholde om, at den af det norske Storthing for dets Vedkommende besluttede Forandring i Norges Grundlov, hvorved den i samme Grundlov indtagne unionelle Bestemmelse om, at til Stattholder i Norge kan udvæbnes enten en Nordmand eller en Svenske, skulde komme til at ophæves, ikke af Hs. Maj. maa foretages til Overvielfe forend i Sammenhæng med de Forandringer af eller

Tillæg til Foreningsbestemmelserne, som maatte foranlediges af den bejærede Revision. 4) Angaaende Rigsdagsfuldmægtig Anders Jonssons Motion: At Rigets Stænder i underdanig Skrivelse til Hs. Maj. maa udtale det Ønske, at Forslag til Ordning af de gjenfaldige Handels- og Retsforholde for de forenede Riger maatte blive antagne, samt anholde om, at det maa behage Hs. Maj. herpaa naadigst at henvende sin Opmærksomhed og, hvis Hs. Maj. maatte finde det hensigtsmæssigt, at træffe Foranstaltninger til Opfyldelsen af Rigets Stænders Ønsker i disse Henseender.

Ifølge Telegram af 18de d. M. til Morgenbladet, blev henimod Midnat den 17de Ekonomiskotets Indstilling i dens Helhed bifaldt i alle Stænder, nemlig Post 1 (Revision) hos Adelen med 287 mod 14 St., Præster og Borgere uden Votering, det er med saa stærk Pluralitet, at hvad der svarer til Navneopraab ikke behøves eller forlanges, Bønder 65—28, Minoriteten modsatte sig ikke Revisionen, hvilken Alle anbefalede, men stemte for et af Raab, Carlsson, Hjerta og Niels Larsen af hver i sin Stand fremsat Forslag om, at Utskottets Notivering skulde frasafdes, Post 3 (Stattholder) Adelen 276—18, Præster uden Votering, Borgere 39—21, Bønder 60—33. Af Minoriteterne stemte de Fleste mod selve Indstillingspunktet, nogle saa kun imod Utskottets Notivering. Post 2 (Ribbing) og 4 (Anders Jonsson) bifaldt af Præster og Bønder, uafgjort hos Adelen og Borgere, formodentlig Behandling imorgen Aften. Nu gaar Sagen tilbage til Expeditionskotet, der skal give Forslag til den Skrivelse, hvormed Beslutningerne oversendes til Kongen. Talere for Norge paa Ridderhuset: Sprengporten, H. Hamilton, Terfmeden, G. Cederschöld, Stjernvård m. Fl.; i Præstestanden: Carlsson, D. Terskröm, Algardh; i Borgerskanden: Kallerstedt, Loren, Blanche, Schwan, Wærn, Renström m. Fl.; i Bøndestanden: Heurlin, Mengel, Uhr, Larsson.

Sydsland. Dresdener Journal af 15de ds. bringer en skarp Artikel angaaende Savoyens Indlemmelse; Englands Politik og Stormagternes Lige-gyldighed ere Skyld deri.

England. I en Kulmine ved North Shields ere ved Uvetret den 2den Marts 80 Arbeidere blevne begavede under et Jordskred og have, som man frygter, Alle tilsammen fundet deres Død.

— London d. 16de Marts. I Overhusets Gaardsmøde androg Cauntton paa Vedtagelsen af Takadressen til Dronningen i Anledning af Handelsstraktens Afslutning. Den vedtoges efter en kort Diskussion. Times af Dags Dato melder efter en Parisersdepesche, at den schweizeriske Gesandt har overrakt Thouvenel Schweiges Protest mod Savoyens Indlemmelse, samt at Schweiz vil tilstille de Magter, der have underskrevet Traktaten af 1815, en Note, hvori det gjor Krav paa Bevarelsen af Savoyens status quo, Opretholdelsen af Neutraliteten og Garanti for den Del af Savoyen, som grænses til Schweiz.

— Den 17de Marts. I Underhusets Gaardsmøde erklærede Rusjell, at Preussens og Englands Anskuelse med Hensyn til Savoyen vare fuldkommen overensstemmende. Rusland og Østerrig havde endnu ikke givet noget bestemt Svar. Andre Magters In-

tervention vanskeliggjordes i hoi Grad ved Savoyers Erklæring, at den savoyiske Befolkning skulde afstemme om Tilslutningen. En fra Thouvenel indloben Depesche udtalte, at Territorialforandringen i Italien nødvendiggjorde en Forandring i Frankrigs Grænsfer; men denne Depesche kunde ikke betragtes som Opfyldelse af det franske Ønske om at raadspørge Stormagterne. Depeschen maatte omhyggelig overveies; dog havde han (Rusjell) allerede gjort Udkast til et Svar, der skulde blive meddelt Parlamentet, saasnart Dronningen havde vedtaget det. Morning Herald melder, at Indreminister Lewis har indgivet sin Dimission; Presse betegner Budgettet som Motiv til dette Skridt. Bladene af Dags Dato udtale sig med Belysning om Fremtiden.

Frankrig. I en Artikel i „Unsere Zeit.“ der omhandlede Agerdyrkingens Tilstand i Europa i vor Tid, gives der en forgelig Skildring af den franske Markarbeiders Vilkaar. Den fattige Bonde, der ingen Kapital har, men skal leve alene af sit Arbejde — og af saadanne gives der Millioner i Frankrig —, fortjener ikke saameget, at han kan have det tørre Brød til sig og sin Kone, selv om han arbejdede 17—18 Timer om Dagen. 300 saadanne Arbejdsdage indbringer ham idetholest 20 Spd. ialt, og dermed kan han ikke bestride de allernødvendigste Udgifter. I et grundigt Værk af Bonarzo om den fattige agerdyrkende Klasse i Frankrigs Landdistrikter hedder det: „Den fattige Bonde ere af alle Stakninger den, der arbejder og lider mest, men tillige den, hvis Elendighed man mindst tænker paa at formindre.“ Om deres huslige Liv skriver samme Forfatter: „En Jerngyde er for de allerfleste af dem en ukjendt Luxusartikel. Naar der Julet er at fortjene, hvad ofte indtræffer, tilbringe Bønderne Tiden i Sengen, hvor de rykke sig sammen for at holde varmen og føle mindre Hunger. De svække frivillig deres Legeme for at det bedre kan undvære den Næring, som de ikke kunne fortjene.“ Akademikeren Blanqui skriver: „Man vil ikke tro det, naar man ikke selv har seet det, hvor elendigt det staar til med vore Landboeres Klæder, Møbler og Næring. Der gives mange Egne, hvor Klæderne nedarves fra Fæder til Søn, hvor hele Bohavet indskrænkes sig til en Bænk og et vallende Bord og Husgeraadet til nogle usle Træsker. Man kan endnu i Frankrig finde Mennesker i hundredestusindevis, der aldrig have kjendt til Lagener, og Millioner, der aldrig drifke andet end Vand og saagodtsom aldrig smage Kjød.“ Under disse Omstændigheder, som man ikke let kan tænke sig saa elendige, som de i Virkeligheden ere, kan det ikke forundre at se den store Tilstrømning af Mennesker fra Landet til Byerne, og navnlig til Paris, hvorhen Arbejderne under Keiserregjeringen loffes ved de storartede Byggeforetagender. Fra et eneste Departement, Creuse, med 287,000 Mennesker, ere i de sidste Par Aar 50,000 Mænd dragne til Paris, og i ligesaa stort Omfang har Udvandringen fundet Sted fra andre Egne, til stor Skade for Agerdyrkingen. Kan Regjeringen vedblive at skaffe Arbejde til disse talrige Starer? Dette er et Spørgsmaal, der vækker Belysning hos mange Frankmænd.

— „Cour. des Alpes“ melder som autentisk, at 2 Dragonregimenter ere beordrede til Chambery.

Schweiz. Bern den 16de Marts. Forbundsraadet har protesteret mod Afstemningen af Chambery og Annecy hos Sardinien og Frankrig.

Italien. I No. 10 af Ugeskriftet meddelte vi, at der skulde finde en Afstemning Sted i Toscana, angaaende Tilslutningen til Sardinien. Denne Afstemning endte for nogle Dage siden. 366,571 Vælgere stemte for Tilslutningen, og 14,925 for, at Toscana skulde være en selvstændig Stat. I Romagna naen (henhørende til Pavestaten) stemte 200,659 for Tilslutningen og 244 for Dyrrettelsen af en særskilt Stat. I Modena stemte 115,621 og i Parma 88,511 for Tilslutningen til Sardinien.

— Morgenpost siger, at Sardinien og Nizza ved en særegen Traktat imellem Frankrig og Sardinien vilde blive afstaaende til Frankrig. Derefter vil Frankrig adspørge Befolkningen, om den foretrækker Tilslutning til Frankrig eller Selvstændighed. I første Tilfælde vil Resultatet blive meddelt Stormagterne, i sidste Tilfælde vil Savoyen blive en uafhængig Stat. Frankrig vil ikke i noget Tilfælde tillade, at Sardinien beholder Alpepassene.

Gaardsregnskab for den norske Bonde med et sammenhængende 5aarigt Regnskab over navigiven Gaard

af
Schröder,
er udkommen.

Udenbys Subskribenter og Subskribentsamlere anmodes om i betalte Breve at indsende Betalingen for Bogen, 30 § , samt Pakkepostomkostninger, forsaavidt den ei kan afleveres til Kommissionerer i Christiania. Det formegent Indbetalte tilbageendes med Bogen.

Adresse: Schröder paa Bøll i Berum.

Subskriptionen er standset og Bogladepreisen 36 § .

Landejendom.

En betydelig Landejendom, $\frac{1}{8}$ Mil fra en Jernbanestation, med udmærkede for en konditioneret Familie indrettede Huse, betydelig Jordvej, Skov og Sagbrug, er enten underet eller i Parceller tilsalgs ved Sagfører Fr. Petersen.

Gaarden øvre Jenstad i Næs Præstegjeld, øvre Romerige, af Skjld 4 Daler, hvortil hører Husmandsplads, Skov og Havn til Fornødenhed, føder 3 Heste, 10 a 12 Stykker Creature, er tilsalgs ved Sagfører Fr. Petersen.

En ved Agerselven beliggende betydelig Rastetomt er tilsalgs ved Sagfører Fr. Petersen.

Gaarden Offigstad i Baale, $\frac{1}{2}$ Mil fra Holmestrand, beliggende ved Hovedveien til Vestlandet, vil paa Grund af Cierens Død blive bortsolgt i Løbet af Vaaren. Paa Ejendommen, der har fornøden Skov og god Havnegang, fødes 2 Heste og omtrent 10 Stk. Fæ. Om Konditionerne henvende man sig til Lensmand Garbo pr. Holmestrand eller til Morgenbladets Expedition.

Landejendom.

En ved Hurdalsøen smukt beliggende Ejendom, af Skjld 1 Daler 3 Ort 11 Skill., hvorpaa fødes 2 Heste og 10 Storfæ, med Huse for en konditioneret Familie, Ret til Fiskeri og Vandspring i Gaarden, er tilsalgs ved Under tegnede paa billige Vilkaar, naar Handel snart kan ske.

Eidsvold den 14de Marts 1860.

Bendz.

En mindre Gaard, $\frac{3}{4}$ Mil fra Drammen, med god Jord og gode Huse, er tilsalgs ved Under tegnede. Det bemærkes, at paa Ejendommen findes flere Ertsanvisninger, for hvis Righoldighed Altesier fra Bergmænd haves.

L. Rasch.

Gaarden Reistad, af Skjld 24 Daler 4 Ort 16 Skill., smukt beliggende ved Mjosen i Stange Præstegjeld paa Hedemarken er tilsalgs. Ejendommen, der er meget godt bebygget, bestaar af omtrent 1050 Maal opdyrket og uopdyrket Jord, samt har Havn, Søter og en Del Skov. Man henvende sig herom til Dverrettsagfører Arnesen i Christiania.

Have-, Græs- og Blomsterfrø

af bedste Kvalitet anbefales til billige Priser. De, som til Vaaren ønske at faa inddelt sine Have efter billige Tegninger, bedes snarest mulig om fornøden Underretning. C. C. Jensen & Son.

Christiania Kornpriser.

Judenlandsst

Hvede, 4 a $4\frac{1}{2}$ Spb.
Rug, 17 § 12 § a 18 § .
Byg, 4 a $4\frac{1}{2}$ Spb.
Havre 8 § a 9 § 12 § .

Udenlandsst

Rug østersøst 4 Spb. 12 § . a 4 Spb. 1 § .
Rug dansk 19 § a 19 § 12 § .
Byg 2radigt 17 § .
Erter $4\frac{1}{2}$ Spb.
Hvede $5\frac{1}{2}$ Spb. a 6 Spb.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Kjømbd. 6 a $6\frac{1}{2}$ Spb. pr. Ld.
Sild, stor Mtd. 5 a $5\frac{1}{2}$ Spb. pr. Ld.
Sild, smaa bd. $4\frac{1}{2}$ a 5 Spb. pr. Ld.
Sild, stor Christ. $3\frac{3}{4}$ a 4 Spb. pr. Ld.
Sild, smaa bd. 12 § pr. Ld.
Storfet 1 Spb. a 1 Spb. 12 § pr. Bog.
Middelfet 3 § 12 § a 4 § pr. Bog.
Smaaet 3 § pr. Bog.
Røbstkær 8 § pr. Bog.

Følgebld til Skilling-Magazinet.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.